

Virtavesien hoitoyhdistys ry

c/o Esa Lehtinen

Kirjastopolku 5 B 13

08500 Lohja

www.virtavesi.com

Virtavesien hoitoyhdistys ry:n mielipide Vanhankaupunginkosken padon purkamisesta

Vantaanjoen vesistö on elvytetty jätevesiviemäristä Suomenlahden parhaaksi taimenvesistöksi. Paikalliset taimenet lisääntyvät laajasti eri puolilla vesistöä, jonka uomapituus on yli 300 km. Meritaimenet lisääntyvät suurimmalla osalla 200 km pitkää meriyhteydessä olevaa uomapituutta. Meritaimenet lisääntyvät ylimmillään 95 km päässä merestä. Taimenen luonnonlisääntymisen poikastiheydet ovat suuria jätevesiltä suojassa olevilla kunnostetuilla lisääntymisalueilla.

Virtavesien hoitoyhdistys ry (Virho) jatkaa edelleen Vantaanjoen kalataloudellisia kunnostuksia, joilla vaelluskaloille saadaan enemmän lisääntymisalueita. Lisääntymisalueiden rakentaminen ei yksinään riitä Vantaanjoen vesistön lisäelvyttämiseksi. Myös vesistön pahoja ongelmia pitää vähentää. Yksi pahoista ongelmista on Vanhankaupunginkosken voimalaitoksen käyttö ja pato, mikä estää vaelluskalojen vapaata vaellusta mereltä jokeen ja takaisin.

Vantaanjoen vesistön elpymisestä ja ongelmista voi lukea esimerkiksi viime syksyn kutuhavaintoja käsittelevästä jutusta:

<http://virtavesi.com/index.php?setPage=1&newsid=600>

Vuonna 2000 uudelleen käyttöön otettua Vanhankaupunginkosken voimalaitosta käytettiin aluksi niin, että vaelluskaloja ei noussut Vantaanjokeen juuri ollenkaan. Virhon vaatimissa palaverissa Virhon, Helsingin kaupungin, Helsingin Energian, Helsingin kaupungin museon, Uudenmaan ympäristökeskuksen, Helsingin kalastusalueen ja muutamien muiden tahojen kanssa saatiin sovittua voimalaitokselle käyttötavat, joita noudattamalla taimenia ja lohia alkoi nousta Vantaanjoen vesistöön.

Vanhankaupunginkosken voimalaitoksella ei ole vesioikeudellista lupaa. Uudenmaan ympäristökeskuksen 9.9.1999 Vanhankaupunginkosken voimalaitoksen käytöstä antamassa lausunnossa todetaan, että vanha voimalaitos voidaan korjata ja ottaa käyttöön ilman vesioikeuden lupaa kun noudatetaan seuraavia periaatteita:

"1. Voimalaitoksen rakennusvirtaamaa ei suurenneta, eikä virtaamiin tai vedenkorkeuksiin vaikuttavia rakenteita muuteta.

2. Voimalaitosta käytetään siten, etteivät vedenkorkeudet voimalaitoksen yläpuolella muutu viimeksi kuluneina vuosikymmeninä vallinneista. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota vähän veden aikana tapahtuviin juoksutuksiin voimalaitoksen kautta.

3. Vesimäärän jakautumista ei merkittävästi tai vahingollisesti muuteta Vanhankaupunginkosken itä- ja länsihaaran välillä viimeksi kuluneina vuosikymmeninä vallinneesta.

Mikäli näitä ehtoja ei voida noudattaa tulee hankkeelle hakea vesioikeuden lupa.”

Voimalaitoksen käytön alkuvuosina oli jokseenkin tavallista, että Uudenmaan ympäristökeskuksen voimalaitoksen käytöstä antamassa lausunnossa esitettyjä ehtoja ei noudatettu, vaan patoaltaan vedenpinnan korkeus oli usein juoksutettu aikaisempina vuosikymmeninä vallinneita pinnan korkeuksia alemmas padon harjan alapuolelle ja kaloja ei itähaaran pienestä virtaamasta johtuen kalatiestä nousut. Ongelmien johdosta järjestettyjen em. palaverien jälkeen voimalaitoksen käyttötavat yleisesti paranivat, mutta Virho on joutunut myöhemminkin huomauttelemaan käyttäjätahoja liian matalasta patoaltaan vedenpinnan korkeudesta ja liian pienestä virtaamasta itähaaran kalatiessä.

Vaikka taimen, lohi ja vimpa nousevat itähaaran kalatiestä silloin kun sen virtaama on riittävä, muut kalat eivät kalatiestä nouse ollenkaan, tai ainakaan siinä määrin, että sillä olisi käytännön merkitystä. Tällainen kala on esimerkiksi vaellussiika, jonka toivottaisiin nousevan Vantaanjoen vesistöön ja lisääntyvän siellä.

Vanhankaupunginkosken voimalaitoksen käyttö haittaa myös kalojen laskeutumista joesta mereen. Tämän haitan johdosta Vanhankaupunginkosken suvannosta löytyy kesäisin voimalaitoksen turbiinin katkomia ankeriaita. Vantaanjoesta mereen laskeutuville taimenen ja lohien vaelluspoikasille mahdollisesti aiheutuvaa haittaa ei ole tutkittu, mutta se voi olla suuri.

Vanhankaupunginkosken noususteettömyys on perusasia, jonka pitää olla kunnossa, jotta 14 kunnan alueella virtaavan Vantaanjoen vesistön vaelluskalakannat voivat säilyä ja elpyä. Paras ja oikea keino varmistaa kalojen nousu merestä lisääntymisalueilleen Vantaanjoen vesistöön on Vanhankaupunginkosken padon purkaminen ja toimivan nousu-uoman avaaminen länsihaaraan. Myös kalojen turvallisen laskeutumisen joesta mereen varmistaisi parhaiten padon purkaminen ja toimivan nousu- ja lasku-uoman avaaminen länsihaaraan.

Vanhankaupunginkosken padon purkaminen ei vahingoittaisi koskella nyt olevaa merkittävää kulttuurihistoriallista perintöä. Vanhankaupunginkosken voimalaitos ja muut koskella olevat rakennukset jäisivät koskemattomina paikoilleen. Padon purkaminen palauttaisi alkuperäisen Helsingforsin tuhansia miljoonia vuosia vanhojen kallioiden rajaamaan uomaan ja avaisi vaelluskaloille vapaan pääsyn Vantaanjokeen, jonne vaelluskalat ovat nousseet jo tuhansia vuosia. Historian eri aikakausilta peräisin olevat elementit muodostaisivat Vantaanjoen suulle Helsinkiin ainutlaatuisen kokonaisuuden, jossa luonnonhistoriallinen ja kulttuurihistoriallinen kehitys olisi näytävästi esillä.

Hyvinkäällä 17.3.2015

Virtavesien hoitoyhdistys ry:n hallitus

Esa Lehtinen	Markus Penttinen	Kari Stenholm	Esko Vuorinen
Aki Janatuinen	Jouni Simola	Tuomas Rinne	